

ARA DİSİPLİN ALANI OLARAK İNSAN HAKLARI VE VATANDAŞLIK EĞİTİMİ İLE İLGİLİ İLKÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN YETERLİK ALGILARI¹**Mehmet ÜLGER***Dr., MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara, mulger@meb.gov.tr***Selma YEL***Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara, selmayel@gazi.edu.tr***ÖZET**

Türkiye’de 2004 yılından sonra ortaya çıkan “İHVE² ara disiplin alanı” ile ilgili öğretim faaliyetlerinin ilköğretim düzeyinde 9 branştaki (Sınıf öğretmenliği, sosyal bilgiler, fen ve teknoloji, matematik, Türkçe, din kültürü ve ahlak bilgisi, müzik, beden eğitimi, görsel sanatlar) öğretmenlerce gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Araştırma İHVE ara disiplin alanı ile ilgisi bulunan öğretmenlerin öğretmen yeterliklerine yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmaya Kırıkkale İlinde görev yapan 520 öğretmen katılmıştır. Araştırmada deneysel olmayan desenlerden tarama modeli kullanılmıştır. Elde edilen verilerin frekans, yüzde ve ortalamaları tablolarla verilmiş, 6 değişken bakımından öğretmen görüşlerinin istatistiksel olarak farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgili ise ANOVA ve t-Testi yapılmıştır. Araştırma sonunda ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin çok büyük bir kısmının kendisini İHVE konusunda yeterli gördüğü ancak bazı maddelerde olumlu görüşlerin azaldığı görülmüştür. İlköğretim öğretmenlerin çok büyük bir kısmı İHVE ile ilgili hizmetiçi eğitimlere katılmak istemektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Yeterliği, İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi, Ara Disiplin Alanı, İlköğretim.

PRIMARY SCHOOL TEACHERS’ COMPETENCY PERCEPTION RELATED TO HUMAN RIGHTS AND CITIZENSHIP EDUCATION AS AN INTER-DISCIPLINE DOMAIN**ABSTRACT**

In Turkey after the year 2004, it is expected that teachers of nine discipline areas (i.e. classroom teacher, social studies, science and technology, math, Turkish, religious culture and moral knowledge, music, visual art) should realize the teaching activities related to “HRCE³ inter-discipline domain” in primary school level. The aim of this research is to determine opinions of teachers being interested with HRCE inter-discipline domain about teachers’ competency. 520 teachers working in Kırıkkale took part in this research. In the research non-empirical patterns survey model was used. Frequency, percentage and mean values of obtained data were given in the tables. To determine whether teachers’ opinions statistically differentiate in terms of six variables or not ANOVA and t-test were used. At the end of the research it is seen that most of the teachers find themselves competent about HRCE, but in some items positive opinions are reduced. Most of the primary school teachers want to attend training activities related to HRCE.

Key Words: Teacher Competency, Human Rights and Citizenship Education, Inter-Disciplinary Domain, Primary School

GİRİŞ

Birçok dünya ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de ilköğretim okullarının zorunlu olması nedeniyle bu sürecin sonuna kadar bir vatandaşın asgari edinmesi gereken bilgi, beceri ve değerler konsantre halde okutulan dersler yoluyla öğrencilere verilmeye çalışılmaktadır. Bu kapsamda ülkemizde cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren

¹ Çalışma, 1-3 Ekim 2012 tarihlerinde Sinop’ta düzenlenen Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Eğitim Bilimleri Araştırmaları Sempozyumu’nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi.

³ Human Right and Citizenship Education

ilköğretim düzeyinde vatandaşlık eğitimi ile ilgili içerikler farklı adlar altında da olsa okutulmaktadır (Ülger, 2012:51-52). İnsan Hakları Eğitimi'nin okullarda ders olarak okutulmasına ise, BM'nin 1995 yılından başlamak üzere on yıllık süreyi "İnsan Hakları Eğitimi On Yılı" ilan etmesi neticesinde, 1995 yılında başlanmıştır (İnsan Hakları Eğitimi On Yılı, 2001). İHVE ile ilgili eğitim öğretimin nasıl yapıldığı bakımından literatür incelendiğinde "disiplinler arası", "bütünleştirilmiş (tarih ve coğrafya gibi derslerle birlikte)" ve *bağımsız ders* olmak üzere üç temel yaklaşımın olduğu görülmektedir (Eurydice, 2005:18). Bu anlamda bazı dünya ülkelerinde bu derslerin okutulmasına ilişkin yaklaşımlar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo1. Bazı Ülkelerde İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi ve Program Yaklaşımları

Ülke Adı	Kullanılan Terminoloji	Program Yaklaşımı
Arnavutluk	<i>Vatandaşlık Eğitimi</i>	Müstakil ders olarak
İngiltere	<i>Vatandaşlık Eğitimi</i>	Disiplinler arası /Müstakil ders
Hırvatistan	<i>İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi</i>	Müstakil ders olarak
Çek Cumhuriyeti	<i>Vatandaşlık Eğitimi</i>	Müstakil ders olarak
Almanya	<i>Vatandaşlık Eğitimi</i>	Müstakil ders olarak
Yunanistan	<i>Sosyal Bilgiler ve Vatandaşlık</i>	Müstakil ders olarak
İtalya	<i>Sosyal Bilgiler/ Vatandaşlık Eğitimi</i>	Bütünleştirilmiş
Romanya	<i>Vatandaşlık Eğitimi</i>	Müstakil ders olarak
İsrail	<i>Sosyal Bilgiler /Vatandaşlık Eğitimi</i>	Müstakil ders olarak
Endonezya	<i>Sosyal Bilgiler</i>	Bütünleştirilmiş
Japonya	<i>Sosyal Bilgiler</i>	Bütünleştirilmiş
Türkiye	<i>İnsan Hakları ve Vatandaşlık Eğitimi</i>	Disiplinler arası/ Müstakil /Bütünleştirilmiş

(Eurydice, 2005; Birzea, 2000, Kerr:2000; Ülger, 2012; UNESCO)

Tablo 1'den de anlaşılacağı üzere İHVE'nin ilköğretim okullarında nasıl yapılması gerektiği ile ilgili olarak dünyada tek bir standarttan bahsetmek mümkün değildir. Bazı ülkelerde müstakil ders, bazılarında disiplinler arası bir alan, bazılarının da ise bütünleştirilmiş bir yapı üzerinden İHVE eğitimi yapılmaktadır. 2011 yılı itibari ile bu yaklaşımların her üçü de ülkemizde mevcuttur. Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler gibi doğrudan İHVE konularını içeren derslerde bütünleştirilmiş, 2004 yılından itibaren İHVE alanı ara disiplin kazanımları 13 ders ile ilişkilendirilmek suretiyle disiplinler (müfredatlar) arası bir anlayış benimsenmiştir. Ayrıca ülkemizde 2010 yılında ilköğretim okulları haftalık ders çizelgesine eklenen "Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi" dersinin (2010/75 sayılı Kurul Kararı) öğretim programı aynı yıl hazırlanmıştır (2010/126 sayılı Kurul Kararı). Bu anlamda müstakil ders olarak okutma yaklaşımı da vardır. Aynı ders 2012 yılında 8. sınıf düzeyinden 4. sınıf düzeyine indirilmiştir ve dersin adı "İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi" olarak değiştirilmiştir (2012/69 Sayılı Kurul Kararı).

İHVE ile ilgili beceriler yaşamın her aşamasında gelişim gösteren bir niteliktedir. Bu süreç, aile ortamı ve çocukluk çevresinde informal olarak başlasa da formal olarak ilk başlangıç yeri ilköğretim okulları olmaktadır. 2005 yılında Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi dersinin kaldırılmasından sonra 1-8. sınıflardaki 13 ders (hayat bilgisi, sosyal bilgiler, fen ve teknoloji, matematik, Türkçe, din kültürü ve ahlak bilgisi, müzik, beden eğitimi, görsel sanatlar, sanat etkinlikleri, Türkiye Cumhuriyeti inkılâp tarihi ve Atatürkçülük, satranç, spor etkinlikleri)

ile ilişki kurularak disiplinler arası bir alan olan İHVE ara disiplin alanı üzerinden eğitim öğretimin yapılması Türk eğitim sistemi ve söz konusu dersleri okutan öğretmenler bakımından ilk defa karşılaşılan bir durum olarak ortaya çıkmıştır. Bu uygulamanın ile ilgili öğretmenlerin yeterliklerine ilişkin görüşlerinin bir diğer ifadeyle algılarının ne olduğunun belirlenmesi uygulamanın başarısı ve geleceği bakımından önemlidir.

Öğrenme sürecinin her aşamasında öğretmenler belirleyici bir rol üstlenmektedir. Günümüzde her ne kadar öğretmen merkezli yaklaşımdan öğrenci merkezli yaklaşıma bir geçiş olsa da, bu geçiş öğretmenin öneminin azalması değil rolünün değişmesi ile ilgilidir. Öğretmen hangi dönemde olursa olsun sınıf içindeki ve eğitimdeki en önemli aktör olmak durumundadır (Korkmaz, 2004). Yapılan araştırmalar; materyal, okul yönetimi ve örgütlenme, liderlik, öğrenci başına harcama miktarı gibi faktörler açısından karşılaştırıldığında öğretmenlerin öğrenci başarısı üzerinde diğer tüm faktörlerden daha etkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, birçok ülkenin ve özellikle de bazı Avrupa Birliği ülkelerinin 1980'lerin başından bu yana öğretmen yeterliklerine odaklanmasına neden olmuştur (TED, 2009:1). Ülkemizde her ne kadar "öğretmen yeterliliği" kavramı tercih edilmiş olsa da bazı ülkelerde farklı kavramların da tercih edildiği görülmektedir. Örneğin İngiltere "öğretmenlik standartları" kavramını tercih etmiştir (DfE, 2012). Öğretmen yeterliliği Bandura'nın kendilik yeterliği teorisine dayanır ve bir öğretmenin becerileri hakkındaki inançlarına yöneliktir (Akt:Sünbül ve Arslan). Guskey ve Passaro (1994:628; Akt: Çaycı, 2011:3) tarafından yeterlik, "öğretmenlerin, öğrencilerine etkili bir eğitim-öğretim verme konusunda kendilerine güven duymalarına yönelik inançları" şeklinde tanımlanmıştır. MEB (2008: VIII) tarafından ise "bir meslek alanına özgü görevlerin yapılabilmesi için gerekli olan mesleki bilgi, beceri ve tutumlara sahip olma durumu" olarak ifade edilmiştir. Bu yeterlikler genel ve özel alan olarak iki gruba ayrılmıştır. İnsan hakları vatandaşlık eğitimi alanı ile ilgili özel bir yeterlik belirlenmesi bulunmamaktadır. Ancak MEB (2008:10) tarafından hazırlanan genel öğretmen yeterliklerinin "ulusal ve evrensel değerlere önem verme" alt yeterliğinde yer alan performans göstergelerinden "insan hakları" ile ilgili olanlar şunlardır:

- 1- Çocuk haklarının korunması ve uygulanmasında etkin rol alma,
- 2- İnsan haklarına uygun biçimde davranma,
- 3- Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde demokratik davranma,
- 4- Ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini destekleme ve model olma,
- 5- Öğrencilerine bireysel ve kültürel farklılıkları olabileceğine ilişkin anlayış kazandırmaya yönelik çalışmalara yer verme.

Öğretmenin kişisel özellikleri, öğrenci ve diğer bireylerle ilişkileri gibi unsurlar yanında; öğrenme etkinliklerinin yöneticisi olarak alan bilgisindeki, öğrenme sürecini izleme ve ders vermedeki yeterlilikleri öğretmenin sınıf içi performansına dolayısıyla başarısına önemli oranda etki etmektedir (Güçlü, 2002). Eğitim öğretim faaliyetlerinin merkezini oluşturan öğretmenlerin gelişmelerle tutarlı bir şekilde yetiştirilmesi gerekliliği birçok araştırmaya konu olmuştur. Günümüzde öğretmen eğitiminde zamanla değişen ve çeşitlenen yeterliliklerin varlığı iyiden iyiye kendini hissettirmektedir (Budak ve Demirel, 2003). Öğretim programları bağlamında öğretmen yeterlikleri ile ilgili yapılan bazı çalışmalarda öğretmenlerin birçok konuda kendilerini yeterli gördükleri bu yüzden bir eğitim ihtiyacı hissetmedikleri ve gelişime kapalı oldukları; kendilerinden beklenen rollerin tam

olarak farkında olmadıkları belirtilmektedir (Gözütok, Akgün ve Karacaoğlu, 2005; Ateş, 2011). Bazı öğretmenler ise yetersizliğin nedenini kendisi dışındaki çevresel koşullara dayandırmaktadır (Celep,1998). Yaşar, Gültekin, Türkkan, Yıldız ve Girmen (2005) yaptıkları çalışmada ise 2004 sonrası geliştirilen ilköğretim programları ile ilgili olarak öğretmenlerin kazanımlar, içerik ve öğrenme öğretme süreci boyutlarında kesinlikle eğitim gereksinimi içinde oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu araştırma ile İHVE ara disiplin alanı ile ilgisi bulunan ilköğretim öğretmenlerinin (9 branş) İHVE bağlamında öğretmen yeterlikleri ile ilgili görüşlerini/algılarını belirlemektir.

ÇALIŞMANIN ÖNEMİ

İHVE ara disiplin alanı uygulaması Türk eğitim sistemi ve öğretmenler için yeni bir uygulama olma olup, bu uygulamanın merkezinde yer alan öğretmenlerin (uygulayıcıların) yeterliliklerine ilişkin görüş ve algılarının belirlenmesi çalışmayı önemli kılmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın amacına uygun olarak geliştirilen araştırma soruları ve bu sorulara verilen cevapların nasıl analiz edileceği ile ilgili araştırmanın tasarımı aşağıdaki şekildedir.

Tablo 2. Araştırmanın Tasarımı

Araştırma Soruları	Veri Toplama Aracı	Veri Analiz Tekniği
1. İlköğretim okullarında İHVE bağlamında, öğretmenlerin yeterliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?	Anket formu	Frekans, yüzde ve ortalama hesaplama
2. İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin İHVE bağlamında öğretmen yeterliklerine ilişkin görüşleri; a. Cinsiyete, b. Meslekteki hizmet süresine, c. Branşlara, d. Mezun olunan programa, e. Okulun bulunduğu yere göre, f. İHVE ile ilgili hizmet içi eğitime katılma durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?	Anket formu	t - testi, ANOVA, Tukey

İlköğretim okullarında İHVE ara disiplin alanı bağlamında öğretmen yeterliklerine ilişkin öğretmen görüşleri ile bu görüşlerin cinsiyete, mesleki kıdeme, branşlara, mezun olunan program türüne, okulun bulunduğu yere ve konuyla ilgili hizmet içi eğitim alma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin veriler nicel nitelikte olup anket formundan elde edilmiştir. Nicel araştırma, dünya hakkında bilgi elde etmek için içinde sayısal bilgilerin olduğu sistematik, objektif ve formal bir araştırma sürecidir (Burns and Grove, 2005). Nicel araştırmalar bir niyeti, amacı açıklama, yordama ya da bir deneyimin sonuçlarını kontrol etmeyle ilgili değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik sorulara cevap ararlar (Leedy and Ormrod, 2005). Nicel araştırma içinde temel olarak deneysel, yarı deneysel ve deneysel olmayan olmak üzere üç farklı desen kullanılmaktadır (Muijs, 2004). Bu çalışmada deneysel olmayan desenlerden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel modelle, bir konudaki

hâlihazırda var olan durum araştırılmaktadır. Bu yöntem olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışır. Bu tür araştırmalar çok sayıda obje ya da denek üzerinde ve belirli bir zaman kesiti içinde yapılmaktadır. Bu sayede onları iyi anlayabilme, gruplayabilme olanağı sağlanır ve aralarındaki ilişkiler saptanmış olur (Kaptan, 1983). Belli bir zaman kesiti içinde çok sayıda denek veya objeden elde edilen verilerin analizi ile araştırma probleminde veya problemlerine cevap arandığında betimsel model kullanılır (Arseven, 2001).

ÇALIŞMA GRUBU

Çalışma 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Kırıkkale ilindeki 69 ilköğretim okulunda gerçekleştirilmiştir. Alan uzmanlarının görüşleri alınarak kapsam geçerliliği sağlanan anket formunun ön uygulaması yapılarak güvenilirlik (Cronbach Alpha değeri .935) çalışmaları yapılmıştır. Asıl uygulama anketleri üzerinde yapılan inceleme sonucu toplam 520 anketin yeterli seviyede olduğu tespit edilmiş ve analizler bu anketler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme tekniğinden faydalanılmıştır. Bu tür örnekleme türü, araştırma yapılacak birey ya da grupların araştırma sürecine daha kolay dâhil edilmesi ve ulaşılabilir olmasıyla ilgilidir (Ekiz, 2009).

VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada elde edilen veriler üzerinde farklı çözümlenmeler gerçekleştirilmiştir. Likert türü anketten elde edilen veriler üzerinde frekans, ortalama ve yüzde gibi betimsel istatistikler kullanılmıştır. Bunun yanında; iki grubun (kadın-erkek) ortalamalarını karşılaştırılarak, aradaki farkın rastlantısal mı, yoksa istatistiksel olarak anlamlı mı olduğuna karar vermek için “t- testi”, ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında ise “ANOVA” kullanılmıştır. ANOVA sonunda anlamlı farklılık çıkan gruplarda farklılığın hangi değişken lehine olduğunu belirlemek için “Tukey Testi” uygulanmıştır. Söz konusu istatistiklerden elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Tablo 3. “İHVE konusunda kendimi yeterli görüyorum” Maddesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Sın. Öğ.		Sos. B.		Fen T.		Mat.		Türkçe		Müzik		Bed. E.		Gör. S.		Din K.		ORT.	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
K.Katılıyorum	23	12	16	22	6	13	8	16	8	12	4	33	5	23	5	19	9	24	84	16
Katılıyorum	83	45	42	58	17	36	26	53	30	44	5	42	9	41	11	42	15	41	238	46
Kararsızım	44	24	8	11	12	26	7	14	15	22	1	8	5	23	3	12	4	11	99	19
Katılmıyorum	28	15	5	7	10	21	5	10	15	22	2	17	3	14	6	23	8	22	82	16
K.Katılmıyorum	8	4	2	3	2	4	3	6	0	0	0	0	0	0	1	4	1	3	17	3
Toplam (f - %)	186	100	73	100	47	100	49	100	68	100	12	100	22	100	26	100	37	100	520	100

Öğretmenlerin çok büyük bir kısmı (%62’si, kararsızlar oransal dağıtıldığında ise %77’si) İHVE konusunda kendilerini yeterli görürken, sadece %19’u kendilerinin yeterli olmadığını düşünmektedirler. Tüm öğretmenlerde olumlu görüş bildirenlerin oranı olumsuz görüş bildirenlerden daha fazladır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin diğer öğretmenlere oranla daha fazla yeterli olduklarını düşündükleri görülmektedir. Bu bulgu İHVE ile ilgili olarak öğretmenlerin İHVE konusunda kendilerini yeterli gördükleri şekilde yorumlanabilir. Sosyal

bilgiler öğretmenlerinin diğer öğretmenlere oranla daha yeterli olduklarını düşünmeleri ise söz konusu alanın uzmanı olmaları ile açıklanabilir. Ancak sosyal bilgiler öğretmenlerinden sonra kendilerini en fazla yeterli hisseden öğretmenlerin müzik ve matematik öğretmenlerinin olması alansal yakınlık/uzaklık düşünüldüğünde nedenleri araştırılması ve tartışılması gereken bir bulgudur.

Tablo 4. “İHVE ile ilgili ulusal ve/veya uluslararası yayınları takip ediyorum” Maddesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Sın. Öğ.		Sos. B.		Fen T.		Mat.		Türkçe		Müzik		Bed. E.		Gör. S.		Din K.		ORT.	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
K.Katılıyorum	10	5	5	7	3	6	2	4	3	4	2	17	2	9	3	12	3	8	33	6
Katılıyorum	65	35	38	52	8	17	17	35	15	22	3	25	9	41	11	42	11	30	177	34
Kararsızım	33	18	12	16	11	23	8	16	13	19	4	33	3	14	5	19	5	14	94	18
Katılmıyorum	65	35	13	18	21	45	17	35	33	49	3	25	6	27	5	19	15	41	178	34
K.Katılmıyorum	13	7	5	7	4	9	5	10	4	6	0	0	2	9	2	8	3	8	38	7
Toplam (f - %)	186	100	73	100	47	100	49	100	68	100	12	100	22	100	26	100	37	100	520	100

Öğretmenlerin %41'i, kararsızlar oransal dağıtıldığında ise yarısından fazlası İHVE ile ilgili ulusal ve/veya uluslararası yayınları yeterince takip etmemektedir. Diğer öğretmenlere oranla sosyal bilgiler öğretmenleri daha büyük oranda (%59) İHVE ile ilgili yayınları takip etmektedir. Sınıf, fen-teknoloji, matematik, Türkçe ve din kültürü öğretmenlerinin çoğunluğu yeterince yayın takip etmediklerini düşünürken müzik, beden eğitimi ve görsel sanatlar öğretmenlerinin çoğunluğu ise İHVE ile ilgili yeterince yayın takip ettiklerini düşünmektedirler. Bu bulgu sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzunca bir süre bu dersi okutmuş olmalarının, üniversitede bu konuda eğitim almalarının ve Milli Eğitim Bakanlığınca açılan çok sayıda kursa katılmış olmalarının ulusal ve uluslararası yayın tecrübelerini artırdığı şeklinde yorumlanabilir. Müzik, beden eğitimi, görsel sanatlar gibi beceri derslerini okutan öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretmenlerinden daha fazla yayın takip ettiklerini düşünmeleri ise alansal yakınlık, alınan eğitimler düşünüldüğünde yorumlanması güç ve başka araştırmalarla desteklenmesi gereken bir bulgudur. İlköğretim öğretmenleri büyük oranda kendilerini İHVE ile ilgili yeterli görmelerine karşın, yeterince ulusal ve uluslararası yayın takip etmemektedir.

Tablo 5. “İHVE ile ilgili yeterince proje ve/veya etkinliklere katılıyorum” Maddesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Sın. Öğ.		Sos. B.		Fen T.		Mat.		Türkçe		Müzik		Bed. E.		Gör. S.		Din K.		ORT.	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
K.Katılıyorum	4	2	3	4	0	0	1	2	5	7	1	8	0	0	0	0	1	3	15	3
Katılıyorum	59	32	39	53	11	23	15	31	16	24	2	17	11	50	11	42	12	32	176	34
Kararsızım	25	13	10	14	8	17	5	10	10	15	0	0	1	5	3	12	4	11	66	13
Katılmıyorum	87	47	20	27	27	57	27	55	34	50	9	75	10	45	12	46	17	46	243	47
K.Katılmıyorum	11	6	1	1	1	2	1	2	3	4	0	0	0	0	0	0	3	8	20	4
Toplam (f - %)	186	100	73	100	47	100	49	100	68	100	12	100	22	100	26	100	37	100	520	100

Öğretmenlerin yarısından fazlasının (%51) yeterliliklerine katkı sağlamak üzere İHVE ile ilgili yeterince proje ve/veya etkinliklere katılmadıkları anlaşılmaktadır. Diğer branşlardan farklı olarak sosyal bilgiler (%57) ve beden eğitimi (%50) öğretmenlerinin çoğunluğu ise İHVE ile etkinliklere yeterince katıldıklarını düşünmektedirler. Bu

bulgu genelde ülkemizde özeldi ise okullarda öğretmen yeterliliğine katkı sağlayıcı bir unsur olan proje ve etkinlik çalışmalarına öğretmenlerin yeterince katılmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu durum, okullarda İHVE temalı projelerin azlığı, mevcut İHVE projeleri için Bakanlıkça daha ziyade sosyal bilgiler ve felsefe öğretmenlerinin seçilmesiyle, öğretmenlerin alansal yakınlık ya da uzaklıktan kaynaklanan ilgi düzeyleri ile açıklanabilir.

Tablo 6. “İHVE ile ilgili hizmet içi eğitime gereksinim duyuyorum” Maddesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Sın. Öğ.		Sos. B.		Fen T.		Mat.		Türkçe		Müzik		Bed. E.		Gör. S.		Din K.		ORT.	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
K.Katılıyorum	25	13	13	18	4	9	2	4	7	10	0	0	2	9	3	12	5	14	61	12
Katılıyorum	85	46	32	44	21	45	24	49	31	46	3	25	11	50	11	42	14	38	232	45
Kararsızım	29	16	13	18	10	21	14	29	11	16	5	42	6	27	8	31	11	30	107	21
Katılmıyorum	41	22	13	18	10	21	7	14	17	25	4	33	2	9	2	8	6	16	102	20
K.Katılmıyorum	6	3	2	3	2	4	2	4	2	3	0	0	1	5	2	8	1	3	18	3
Toplam (f - %)	186	100	73	100	47	100	49	100	68	100	12	100	22	100	26	100	37	100	520	100

Öğretmenlerin yarısından fazlası (%57, kararsızlar oransal dağıtıldığında %71'i) İHVE ile ilgili hizmet içi eğitime gereksinim duymaktadır. Tüm branşlarda hizmet içi eğitime gereksinim duyanların oranı gereksinim duymayanlardan daha fazladır. Öğretmenlerin İHVE ile ilgili olarak hizmet içi eğitime gereksinim duymaları söz konusu alandaki bilgi ve tecrübelerini daha da güçlendirmek istemeleri ya da bu konuda kendilerini yetersiz görmeleri ile açıklanabilir. Bu bağlamda en yüksek oranda (%62) hizmet içi eğitim gereksinimi belirten öğretmenlerin alan uzmanı olan sosyal bilgiler öğretmenleri olması ve tüm öğretmenlerin çok büyük oranda İHVE ile ilgili kendilerini yeterli hissetmeleri (%62, Bkz. Tablo 3) bulguları birlikte ele alındığında öğretmenlerin çok önemli bir kısmının “kendilerini İHVE ile ilgili daha fazla geliştirmek için” hizmet içi eğitime gereksinim duyduğu söylenebilir.

Tablo 7. “İHVE'ye ilişkin üniversitede yeterli eğitimi aldığımı düşünüyorum” Maddesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Sın. Öğ.		Sos. B.		Fen T.		Mat.		Türkçe		Müzik		Bed. E.		Gör. S.		Din K.		ORT.	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
K.Katılıyorum	8	4	5	7	3	6	4	8	3	4	0	0	1	5	1	4	5	14	30	6
Katılıyorum	44	24	18	25	18	38	20	41	23	34	5	42	12	55	10	38	13	35	163	31
Kararsızım	34	18	12	16	9	19	11	22	16	24	4	33	4	18	5	19	9	24	104	20
Katılmıyorum	77	41	28	38	12	26	11	22	19	28	3	25	4	18	9	35	9	24	172	33
K.Katılmıyorum	23	12	10	14	5	11	3	6	7	10	0	0	1	5	1	4	1	3	51	10
Toplam (f - %)	186	100	73	100	47	100	49	100	68	100	12	100	22	100	26	100	37	100	520	100

Öğretmenlerin %43'ü İHVE'ye ilişkin üniversitede yeterli eğitim almadığını düşünmektedir. Sınıf öğretmenliği (%53) ve sosyal bilgiler (%52) öğretmenlerinin çoğunluğu olumsuz, Türkçe dersi öğretmenleri dışındaki öğretmenlerin çoğunluğu ise olumlu görüşlere sahiptir. Türkçe öğretmenlerinde olumlu ve olumsuz düşünenlerin oranı ise denktir. Bu bulgular bazı öğretmenlerin İHVE bağlamında üniversitedeki dersleri yeterli bulmadığı bazılarının ise yeterli bulduğu şeklinde yorumlanabilir. Üniversitelerde okutulan dersler ve alansal yakınlık düşünüldüğünde sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenin en olumlu görüşlere sahip olması beklenirken

araştırmada beden eğitimi ve din kültürü-ahlak bilgisi gibi branşlardaki öğretmenlerin daha olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir. Her ne kadar üniversitelerde bu bölümlerin mevcut ders programlarında seçmeli olarak demokrasi, insan hakları ve vatandaşlık ile ilgili derslere yer verildiği görülsede bu durum daha çok beklenti düzeyinin az ya da fazla oluşu ile ilgilidir. Beklenti düzeyi düşük branşlardaki öğretmenler üniversitelerde alınan eğitimi yeterli bulurken buna karşın beklenti düzeyi yüksek olan branşlar (İHVE ile ilgili üniversitede zorunlu ders okuyan ve dolayısıyla alanda daha yetkin olacağı düşünülen sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği bölümü mezunları) üniversitede İHVE ile ilgili aldıkları eğitimi yeterli bulmamaktadır.

Tablo 8. “İHVE kazanımlarına yönelik ders içi ve ders dışı ek etkinlik planlayabiliyorum” Maddesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Sın. Öğ.		Sos. B.		Fen T.		Mat.		Türkçe		Müzik		Bed. E.		Gör. S.		Din K.		ORT.	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
K.Katılıyorum	3	2	6	8	1	2	2	4	3	4	1	8	0	0	1	4	2	5	19	4
Katılıyorum	76	41	40	55	10	21	11	22	26	38	3	25	9	41	8	31	10	27	193	37
Kararsızım	48	26	10	14	13	28	14	29	14	21	2	17	3	14	8	31	10	27	122	23
Katılmıyorum	50	27	16	22	21	45	22	45	24	35	6	50	8	36	8	31	13	35	168	32
K.Katılmıyorum	9	5	1	1	2	4	0	0	1	1	0	0	2	9	1	4	2	5	18	3
Toplam (f - %)	186	100	73	100	47	100	49	100	68	100	12	100	22	100	26	100	37	100	520	100

Öğretmenlerin %41'i İHVE kazanımlarına yönelik ders içi ve ders dışı ek etkinlik planlayabildiğini, %35'i planlayamadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin %23'ü ise kararsızdır. Diğer öğretmenlere oranla sosyal bilgiler (%63), sınıf (%43) ve Türkçe (%42) öğretmenlerinin daha fazla olumlu görüşe sahip oldukları görülmektedir. Bu bulgu kararsızlarla birlikte ele alındığında öğretmenlerin çok önemli bir kısmının (%58) İHVE alanı ara disiplin kazanımlarına yönelik yeterli düzeyde ders içi ve ders dışı ek etkinlik planlayamadıkları dolayısı ile İHVE ara disiplin alanı kazanımlarına yönelik bir etkinlik yapmadıkları şeklinde yorumlanabilir. İHVE ile ilgili yeterince ek etkinlik planlayamadıklarını belirten kimi öğretmenlerin, İHVE eğitimi ile ilgili olarak kendini yeterli görmeleri ve İHVE ile ilgili üniversitede yeterli eğitimi aldıklarını düşünmeleri birbirleri ile tutarlı değildir.

Tablo 9. “Etkinliklerimi planlarken İHVE ilkelerini dikkate alıyorum” Maddesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Sın. Öğ.		Sos. B.		Fen T.		Mat.		Türkçe		Müzik		Bed. E.		Gör. S.		Din K.		ORT.	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
K.Katılıyorum	26	14	10	14	5	11	5	10	6	9	2	17	3	14	4	15	6	16	67	13
Katılıyorum	101	54	56	77	25	53	28	57	38	56	6	50	12	55	14	54	21	57	301	58
Kararsızım	30	16	3	4	10	21	6	12	11	16	2	17	3	14	4	15	5	14	74	14
Katılmıyorum	24	13	3	4	5	11	10	20	10	15	2	17	4	18	3	12	5	14	66	13
K.Katılmıyorum	5	3	1	1	2	4	0	0	3	4	0	0	0	0	1	4	0	0	12	2
Toplam (f - %)	186	100	73	100	47	100	49	100	68	100	12	100	22	100	26	100	37	100	520	100

Öğretmenlerin çok büyük bir kısmı (%71'i, kararsızlar dağıtıldığında %83'ü) etkinliklerini planlarken İHVE ilkelerini dikkate aldıklarını belirtmişlerdir. Tüm branşlardaki öğretmen görüşlerinde olumlu düşünenlerin oranı olumsuz düşünenlerden daha fazladır. Bu bulgu hemen tüm öğretmenlerin yaptıkları etkinliklerde ve faaliyetlerde İHVE ilkelerine özen gösterdikleri dolayısıyla bu anlamda farkındalıklarının son derece yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 10. Öğretmenlerin İlköğretim Okullarında İHVE Uygulamalarının Öğretmen Yeterlikleri Boyutu Hakkındaki Görüşlerinin Cinsiyete Göre Değişip Değişmediğine İlişkin t-Testi Sonuçları

	Grup	n	\bar{X}	ss	t	sd	p
Öğretmen Yeterliği	Kadın	227	21.44	4.37	-.694	518	.488
	Erkek	293	21.71	4.53			

İHVE uygulamalarının öğretmen yeterliği boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin cinsiyetlerine göre değişip değişmediğini incelemek amacı ile yapılan bağımsız gruplar t-testi analizinde öğretmen görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(518)} = -.694, p > .05$]. Bu bulgu kadın ve erkek öğretmenlerin öğretmen yeterliliği boyutunda benzer düşünce ve algılara sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 11. İlköğretim Okullarında Görevli Öğretmenlerin İHVE Uygulamalarının Öğretmen Yeterlikleri Boyutu Hakkındaki Görüşlerinin Mesleki Kıdemlerine, Branşlarına, Mezun Olunan Okula, Okulun Bulunduğu Yere, Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumlarına Göre Değişip Değişmediğine İlişkin ANOVA Sonuçları

Değişken	Varyansın kaynağı	N	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Tukey
Mesleki Kıdem	Gruplar Arası	520	128.719	5	25.744	1.299	.263	
	Grup İçi		10183.033	514	19.811			
	Toplam		10311.752	519				
Branş	Gruplar Arası	520	306.836	8	38.354	1.959	.050	Sosyal~ Sınıf
	Grup İçi		10004.916	511	19.579			
	Toplam		10311.752	519				
Mezun Olunan Okul	Gruplar Arası	520	36.981	4	9.245	.463	.763	
	Grup İçi		10274.771	515	19.951			
	Toplam		10311.752	519				
Okulun Bulunduğu Yer	Gruplar Arası	520	17.805	2	8.902	.447	.640	
	Grup İçi		10293.947	517	19.911			
	Toplam		10311.752	519				
Hizmet İçi Eğitim'e Katılma Durumu	Gruplar Arası	520	357.441	2	178.721	9.282	.000	1-3 kez ~ Hiç
	Grup İçi		9954.311	517	19.254			
	Toplam		10311.752	519				

Öğretmenlerin İHVE uygulamalarının öğretmen yeterliliği boyutundaki görüşlerinin mesleki kıdeme, branşa, mezun olunan okula, okulun bulunduğu yere ve hizmet içi eğitime katılma durumlarına göre değişip değişmediğini incelemek amacı ile yapılan ANOVA analizlerine göre öğretmen görüşleri branşlarına ve hizmet içi eğitime katılma durumlarına göre farklılık göstermiş [$F_{(8,511)} = 1.959, p < .05$; $F_{(2,517)} = 9.282, p < .001$], buna karşın mesleki kıdem, mezun oldukları okul, okulun bulunduğu yer durumlarına göre ise farklılık göstermemiştir [$F_{(5,514)} = 1.299, p > .05$; $F_{(4,515)} = .463, p > .05$; $F_{(2,517)} = .447, p > .05$]. Öğretmen yeterliği boyutunda farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacı ile yapılan Tukey testinde anlamlı farklılaşmanın branşlar bakımından sosyal bilgiler öğretmenleri ($\bar{X} = 23.15$) ile sınıf öğretmenleri ($\bar{X} = 21.13$) arasında sosyal bilgiler

öğretmenleri lehine; hizmet içi eğitime katılma durumları bakımından ise “hiç ($\bar{X}=21.13$)” katılmayanlar ile “1-3 ($\bar{X}=23.12$)” katılanlar arasında ve “1-3 kez” katılanlar lehine olduğu görülmüştür. Bu bulgular sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine oranla İHVE konusundaki kendilerini daha yeterli gördükleri şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca öğretmenlerin İHVE konusunda hizmet içi eğitime katılmalarının yeterlilik algılarını güçlendirdiği söylenebilir.

SONUÇLAR

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin çok büyük bir kısmı kendisini İHVE konusunda yeterli görmekte ve etkinliklerini planlarken İHVE ilkelerini dikkate aldığını düşünmektedir. Fakat sosyal bilgiler öğretmenleri dışındaki öğretmenlerin çoğu İHVE ile ilgili yayınları yeterince takip etmemekte ve İHVE ile ilgili proje ve etkinliklere katılmamaktadır. Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenleri İHVE ile ilgili üniversitede yeterli eğitimi almadıklarını düşünürken; diğer branş öğretmenlerinin çoğunluğu yeterli eğitimi aldıklarını düşünmektedirler. Öğretmenlerin çok büyük bir kısmı İHVE ile ilgili hizmet içi eğitim gereksinimi içindedir. Sosyal bilgiler, Türkçe ve sınıf öğretmenleri dışındaki öğretmenlerin çoğunluğu İHVE kazanımlarına yönelik ders içi ve ders dışı ek etkinlik planlayamamaktadırlar. İHVE bağlamındaki öğretmen yeterliği boyutunda, branşlar bakımından sınıf öğretmenlerine oranla sosyal bilgiler öğretmenlerinin daha olumlu görüş ve düşüncelere sahip oldukları; hizmet içi eğitime katılma durumlarının (sayılarının) öğretmenlerin öğretmen yeterlikleri ile ilgili düşüncelerine olumlu katkılar sağladığı görülmüştür.

ÖNERİLER

İHVE ile ilgili öğretmen yeterliklerinin geliştirilmesine yönelik olarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

Öğretmenlerin İHVE ile ilgili eğitimlere katılmaları teşvik edilmeli,

İHVE ile ilgili hizmet içi eğitimlerin niteliği geliştirilmeli ve niceliği artırılmalı,

İHVE ile ilgili öğretmen eğitimlerine ve proje etkinliklerine sosyal bilgiler öğretmenleri dışında diğer öğretmenlerin de katılımları sağlanmalı,

Öğretmenlerin İHVE ile ilgili ulusal ve uluslararası projelere katılmaları teşvik edilmeli,

Üniversitelerde İHVE alanı ara disiplin kazanımlarının ilişkilendirildiği dersleri okutacak öğretmen adaylarının İHVE alanı ve ara disiplin kazanımları ile ilgili farkındalıkları artırılmalı,

Üniversitelerde sadece sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği bölümlerinde değil İHVE kazanımlarını öğrencilerine kazandırmakla yükümlü öğretmen yetiştiren diğer bilim dallarında (bölümlerde) İHVE ve öğretimi ile ilgili dersler açılmalı,

Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan öğretmen yeterliklerine (hem genel alan hem özel alan) İHVE alanı da dâhil edilmeli ve standartları oluşturulmalı,

Öğretmenlerin mesleğe başladıktan sonra yeterliklerini geliştirmeleri için İHVE ile ilgili yararlanabilecekleri yazılı ve görsel kaynaklar üretilmeli,

Öğretmenlerin yeterliklerine ilişkin hissettikleri algıları/düşünceleri ile alandaki (uygulamadaki) yeterlikleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik araştırmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Arseven, A. (2001). *Alan araştırma yöntemi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ateş, S. (2011). *İlköğretim beşinci sınıf Türkçe dersi öğrenme-öğretme sürecinin anlama öğretimi açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bırzea, C.(2000). *Project on "Education for democratic citizenship"- A lifelong learning perspective*. Strasbourg:Council for Cultural Co-Operation.
- Burns N., and Grove S. K. (2005) *The practice of nursing research: Conduct, critique, and utilization* (5th Ed.). St. Louis: Elsevier Saunders.
- Budak, Y. Demirel, Ö. (2003) Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyacı. *Kuramda ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. 9(33), 62-81. Ankara: Pegema Yayınları.
- Celep, C. (1998). Öğretmen yeterlik duygusu, öğretmenlerin yönetim, çalışma grubu ve öğrenci hakkındaki inancı ve öğrenci kontrol yönelimi. *7. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Konya, 9-11 Eylül 1998, ss.55-65.
- Çaycı, B. (2011). Sınıf öğretmenliği lisans programındaki alan eğitimi derslerinin öğretmen yeterliği üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 7, Sayı 2, Aralık 2011, ss.1-12.
- DfE. (2012). *Teachers' standards*. Departments for Educations
(<https://www.education.gov.uk>, sitesine 06.01.2013 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayınları
- Eurydice. (2005). *Citizenship education at school in Europe*. Belgium: European Commission.
- Gözütok, D., Akgün, Ö.E. ve Karacaoğlu, C.(2005). İlköğretim programlarının öğretmen yeterlikleri açısından değerlendirilmesi. *Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu*, Kayseri, 14-16 Kasım 2005, ss.17-40.
- Güçlü, N.(2002). Sistem yaklaşımı ve eğitim örgütleri. (Editör: Leyla Küçükahmet) *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara:Nobel Yayın Dağıtım.
- İnsan Hakları Eğitimi On Yılı Komitesi. (2001). *İnsan hakları eğitimi on yılı komitesi 2000 yılı çalışmaları*. Ankara: İnsan Hakları Eğitimi On Yılı Komitesi Yayınları:3.
- Kaptan, S. (1983). *Bilimsel araştırma teknikleri ve istatistik yöntemleri*. Ankara: Rehber Yayınları.
- Keer, D. (2000). Citizenship education: An international comparison, In D. Lawton, j. Cairns and R.Gardner (Editors). *Education for citizenship*. London: Cromwell Press., pp. 200-227.
- Korkmaz, A.(2004). Son öğretmen yetiştirme modeli. *XII Eğitim Bilimleri Kongresi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Cilt:1, ss.467-486.
- Leedy, P. D., and Ormrod, J. E. (2005). *Practical research: Planning and design* (8th Ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.
- MEB. (2008). *Öğretmen yeterlikleri: öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri*. Ankara:Devlet Kitapları Müdürlüğü-Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Muijs, D. (2004). *Doing quantitative research in education with SPSS*. Thousands Oaks, California: Sage Publications.

Sünbül, A.M. ve Arslan, C. (tarihsiz). *Öğretmen yeterlik ölçeğinin geliştirmesi ve bir araştırma örneği.*

(<http://tef.selcuk.edu.tr/salan/sunbul/f/f17.pdf>. sitesine 06.01.2013 tarihinde erişim sağlanmıştır)

TED. (2009). *Öğretmen yeterlikleri*. Ankara: Okan Matbaacılık.

UNESCO, International Bureau of Education. *Country profile: Timetables*. (www.ibe.unesco.org sitesine 13 Temmuz 2011 tarihinde erişim sağlanmıştır)

Ülger, M. (2012). *İlköğretim okullarında insan hakları ve vatandaşlık eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yaşar, Ş, Gültekin, M., Türkkkan, B., Yıldız, N. ve Girmen, P.(2005). Yeni ilköğretim programlarının uygulanmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin hazır bulunuşluk düzeylerinin ve eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi. *Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu*, Kayseri, 14-16 Kasım 2005. Ankara: Sim Matbaası., ss.51-63.

____ 20/07/2010 Tarihli ve 75 Sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı.

____ 14/09/2010 Tarihli ve 126 Sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı.

____ 25/06/2012 Tarihli ve 69 Sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı.

EXTENDED SUMMARY

Primary schools have an important role because they are both compulsory and elementariness to bring today's child and tomorrow's citizens in gaining knowledge, skill, value and attitudes related to citizenship that they should have to become active citizens in their childhood and in their adulthood. Contents of citizenship education have been instructed from the first years of republic period in Turkey. However Human Rights Education lesson has started to be instructed since 1995 when past ten years was declared as a "United Nations Human Rights Education Decade" by United Nations General Assembly. When the literature about HRCE instruction is reviewed, it is seen that there are three basic approaches relevant to HRCE: cross-curricular, integrated into one or more other subjects (such as history or geography) and separate stand-alone subject (Eurydice, 2005:18). From the viewpoint of countries it is impossible to talk about only one standard. It is seen that some countries prefer one or more than one approaches (Eurydice, 2005; Bîrzea, 2000, Kerr, 2000; Ülger, 2012; UNESCO). As of today in Turkey all three approaches are implemented. After citizenship and human rights education was removed in 2005, human rights and citizenship education domain started to be taught as an inter-disciplinary domain by associating it with thirteen lessons (life sciences, social studies, science and technology, math, Turkish, religious culture and moral knowledge, music, physical education, visual arts, art activities, history of Turkish revolution and Kemalism, chess and sport activities) in 1st to 8th grades. This is a new situation both for Turkish education system and for teachers teaching this lesson. In this context, it is important to determine what teachers' competency perceptions are for success and future of this application. Researches show that teachers' competency perception is much more effective on students' success than other factors like material, school management and organization, leadership, expense amount per student. These findings provoke to being focused on this subject by most of the countries, especially some European Union countries since the beginning of 1980 (TED, 2009:1). Guskey and Passaro (1994; Akt: Çaycı,

2011:3) defined competency as “believes of teachers for self-confidence to give their students more effective education”. To be educated teachers who are the center of the teaching activities more consistent with potential developments become subjects of too many researches. Nowadays time-varying and diversified competencies in teacher education make themselves more evident (Budak & Demirel, 2003). Some researches about teachers’ competencies being done in the context of curriculums show that teachers see themselves as competent in many subjects so they do not need any education and they are up to development; they are also unaware of what roles are being expected from them (Gözütok, Akgün & Karacaoğlu, 2005; Ateş, 2011). Some teachers attribute the cause of incompetency in environmental factors out of themselves (Celep, 1998). In one research it is seen that teachers absolutely need education on acquirements, content and teaching-learning process of primary school curriculum being revised after 2004 (Yaşar, Gültekin, Türkkın, Yıldız & Girmen, 2005). In this research it is aimed to determine opinions or perceptions of primary school teachers (in nine branches) about their competencies related to HRCE inter-disciplinary domain. Quantitative data about teachers’ opinions related to teachers’ competencies in the context of HRCE inter-disciplinary domain and whether these opinions vary in terms of gender, vocational seniority, branches, alma mater, location of school, in-service training or not were obtained form questionnaire. Quantitative research is a systematic, objective and formal research process to get digital information about world (Burns & Grove, 2005). Quantitative researches seek answers for questions about connections among variables related to control the results of an experience and explaining and predicting a purpose or intention (Leedy & Ormrod, 2005). In research non-empirical quantitative research pattern descriptive survey model is used. Research was implemented with 520 teachers working in 69 primary school of Kırıkkale during 2009-2010 academic years. Content validity of questionnaire is provided by receiving expert opinions and after pilot implementation of questionnaire its reliability coefficient (Cronbach Alpha) is found as .935. The results being obtained at the end of the research are presented below: Most of the teachers working in primary schools find themselves competent on the subject of HRCE and they believe that they consider HRCE principles when planning their activities. However, except social studies teachers, most of the teachers do not follow the publications and they do not attend the projects and activities related to HRCE. While classroom teachers and social studies teachers do not think that they do not have enough education related to HRCE at university, most of the other branch teachers think that they have enough education. Most of the teachers need to get in-service training about HRCE. Most of the teachers - except social studies, Turkish and classroom teachers, do not plan in-class and extracurricular activities related to HRCE educational attainments. As part of teacher competency, social studies teachers have more positive opinions and thoughts on HRCE than classroom teachers. It is also seen that attending to in-service education make a positive contribution to their thoughts related to competencies. Following suggestions could be presented in the light of these findings and results: Teachers should be encouraged to attend in-service training related to HRCE. Qualities of in-service trainings should be developed and their quantities should be increased. Participation of other branch teachers, except social studies teachers, to national and international project activities related to HRCE should be provided and encouraged. Awareness related to HRCE domain and inter-discipline educational attainments of prospective teachers teaching lessons linked with HRCE inter-disciplinary

domain should be increased at universities. Moreover lessons related to HRCE and its teaching should be given not only in departments training classroom teachers and social studies teachers and also in other departments training teachers supposed to teach HRCE educational attainments. HRCE domain should be added to teacher competency evaluation being prepared by National Ministry of Education and its standards should be formed. In addition, written and visual resources related to HRCE should be produced for teachers to utilize after inaugurating. Researches to determine connections between teachers' perceptions or opinions related to their competencies and their competencies in practice should also be done.